

Sulitelma SE0820334

Bevarandeplan Natura 2000-område

Länsstyrelsen
Norrbotten

Områdesinformation

Uppdaterad:	2025-05-15
Kommun:	Arjeplog och Jokkmokk
Läge:	Ca 12 mil nordväst om Arjeplog, närmast norska gränsen
Markägarförhållanden:	Statligt
Områdets totala areal:	61 866,4 ha
Områdesnummer:	SE0820334
Områdestyp:	Föreslaget område av gemenskapsintresse (pSCI) 2001-06-01 Område av gemenskapsintresse (SCI) 2003-12-01 Särskilt bevarandeområde (SAC) 2009-12-01 Regeringsbeslut M2009/4475/Na
Ytterligare skyddsform:	Saknas
Berörda samebyar:	Luokta-Mávas, Tuorpon och Semisjaur-Njarg
Övrig information:	Detta skyddade område omfattas av vattendirektivets (2000/60/EG) bilaga IV punkt 1

Innehåll

1. Allmänt.....	3
2. Naturtyper och arter som ska bevaras i området	5
3. Bevarandesyfte	5
4. Beskrivning av området.....	8
5. Bevarandemål.....	9
6. Hotbild, bevarande och tillstånd	11
1. Bilaga – Översiktskarta.....	17
2. Bilaga – Fördjupade beskrivningar av bevarandemål	19
3. Bilaga – Naturtyper och arter	19

1. Allmänt

EU-länderna jobbar gemensamt för att värna om den biologiska mångfalden och har enats om vilka naturtyper och arter som är extra viktiga att skydda och bevara. Dessa finns listade i art- och habitatdirektivet samt i fågeldirektivet. De områden som ingår i det europeiska nätverket Natura 2000 har pekats ut eftersom de innehåller en eller flera av dessa naturtyper och/eller arter och är ett led i att skydda dessa. Vissa arter och naturtyper i direktiven är prioriterade vilket innebär att extra hänsyn ska tas till dem. Varje område som ingår i Natura 2000-nätverket föreslås av respektive länsstyrelse och beslutas av regeringen.

1.1. Vad är en bevarandeplan

Över hela Sverige finns idag en stor mängd naturområden som ingår i Natura 2000. Till varje sådant område finns det en bevarandeplan som ur olika aspekter beskriver området och dess syfte, mål och värden. Bevarandeplanen är tänkt att fungera som:

- Ett vägledande dokument för berörda myndigheter, kommuner, exploatörer m.fl. vid eventuella bedömningar och prövningar som kan ske vid exploatering eller andra åtgärder som riskerar att skada Natura 2000-området.
- Ett informationsunderlag vid bedömning av om området är tillräckligt skyddat och för hur området bör skötas för att på bästa sätt upprätthålla eller utveckla de naturvärden som pekats ut där.
- En informationskälla till markägare, brukare, marknadsaktörer och allmänhet om området och vilka värden som är speciella för just där.
- Stöd vid Vattenmyndighetens fastställande om miljö kvalitetsnormer för vatten.

Denna uppdaterade bevarandeplan innehåller information om arter och naturtyper som kan påverkas av vattenkraftens anläggningar i Piteälven. Uppdateringarna är gjorda med anledning av den nationella planen för moderna miljövillkor för vattenkraften (M2019/01769).

1.2. Tillståndsplikt och samråd

Särskild lagstiftning gäller för Natura 2000-områden. Detta regleras i miljöbalken, 7 kap. 27–29 §§. För att inte skada naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Det kan även gälla åtgärder utanför Natura 2000-området, om de kan påverka miljön inom området. I de fall då det är svårt att avgöra vilka åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett naturområde, kan man samråda med tillståndsmyndigheten innan genomförandet.

Ett tillstånd får lämnas endast om verksamheten/åtgärden ensam eller tillsammans med andra pågående eller planerade verksamheter/åtgärder inte kan skada den eller de livsmiljöer i området som avses att skyddas. Den får inte heller medföra att arter som avses att skyddas utsätts för en störning som på ett betydande sätt kan försvåra bevarandet av dessa inom området. Särskilda undantag kan göras från detta, men endast med regeringens tillstånd. Mer information om detta finns hos Länsstyrelsen, läs på webben eller kontakta en handläggare.¹

Vatten är gränslöst

Vattendrag inom det här området utgör en del av avrinningsområdet för Natura 2000-området Piteälven. Därför kan det vid åtgärder och provningar vara nödvändigt att ta del av även bevarandeplanen kopplad till det området. Detta för att få all nödvändig information och säkerställa att områdets bevarandemål beaktas.

¹ Tillstånd Natura 2000-område | Länsstyrelsen Norrbotten (lansstyrelsen.se) (nedladdad 2024-01-16).

2. Naturtyper och arter som ska bevaras i området

Kod	Art
1015	Otandad grynsnäck (Vertigo genesii)
1956	Blockdraba (Draba cacuminum)
1965	Lappvallmo (Papaver radicum ssp. radicum)
1969	Fjällviva (Primula scandinavica)
1972	Lappranunkel (Coptidium lapponicum)

Kod	Naturtyp	Areal (ha)	Andel (% ²)
3220	Alpina vattendrag	202,6	<1
4060	Alpina rishedar	10 981,2	18
4080	Alpina videbuskmarker	148,6	<1
6150	Alpina silikatgräsmarker	10 014,2	16
6170	Alpina kalkgräsmarker	8772,3	14
6430	Högörtängar	209,6	<1
6450	Svämängar	270,2	<1
7140	Öppna mossar och kärr	254,4	<1
7230	Rikkärr	227,2	<1
7240	*Alpina översilningskärr	15,0	<1
8110	Silikatrasmarker	102,4	<1
8120	Kalkrasmarker	62,6	<1
8210	Kalkbranter	1319	2
8220	Silikatbranter	429,4	1
8310	Grottor	0,04	<1
8340	Glaciärer	2211,4	4
9040	Fjällbjörkskog	3435,4	6

* Art/naturtyp prioriterad inom EU

² Andelen utpekade naturtyper i området behöver inte uppgå till 100 % av arealen.

Ovan redovisas naturtyper från art- och habitatdirektivet som pekats ut som värdefulla i Sulitelma Natura 2000-område och som ska bevaras. Information om naturtypernas utbredning inom området finns i kartverket Skyddad natur, under Naturtypskarteringar. Sök på "kartverket skyddad natur" på Naturvårdsverkets hemsida för att hitta verktyget. Endast ett fåtal fältinventeringar har gjorts av områdets naturtyper och naturtypsklassningarna är därför främst framtagna av datamodeller. Detta medför att naturtypernas klassning och utbredning har en låg noggrannhet eller kan vara felaktiga. Vid tillståndsprövningar krävs därför ofta inventeringar för att säkerställa aktuell naturtyp. Detta åligger vanligtvis verksamhetsutövaren.³

Vatten är gränslöst

Vattendrag och sjöar inom det här området utgör en del av avrinningsområdet för Natura 2000-området Piteälven. Därför kan det vid åtgärder och provningar vara nödvändigt att ta del av även bevarandeplanen kopplad till det området. Detta för att få all nödvändig information och säkerställa att områdets bevarandemål beaktas.

I detta område finns naturtyper som ligger inom alpin region. De har avgränsats med hjälp av datoriserad autoklassning, vilket gör att naturtyper eller deras utbredning har sämre noggrannhet eller kan vara felaktiga. Naturtypskartan och arealangivelser bör därför inte utläsas som något definitivt. Vid en provning kan det vara nödvändigt att naturtyperna inom det berörda området karteras i fält för att en korrekt bedömning ska kunna göras.

* Art som inte fastställts av regeringen

** Art/naturtyp prioriterad inom EU

³ Sid. 76. Förutsättningar för provningar och tillsyn i Natura 2000-områden. Handbok 2017:1. Naturvårdsverket.

3. Bevarandesyfte

Det övergripande syftet för området bevarande är att det (enligt 16 § Förordningen om områdesskydd) ska bidra till bevarandet av biologisk mångfald genom att upprätthålla eller återskapa gynnsam bevarandestatus för de ingående naturtyperna och/eller arterna på biogeografisk nivå, dvs. för hela nätverket. Det enskilda Natura 2000-områdets syfte är också att lokalt bevara eller återskapa ett gynnsamt bevarandetillstånd för de naturtyper och arter som utpekats.

Gynnsam bevarandestatus

En livsmiljös bevarandestatus anses gynnsam när:

1. Dess naturliga eller hävdbejingade utbredningsområde och de ytor den täcker inom detta område är stabila eller ökande.
2. Den särskilda struktur och de särskilda funktioner som är nödvändiga för att den ska kunna bibehållas på lång sikt finns och sannolikt kommer att finnas under en överskådlig framtid.
3. Bevarandestatusen hos dess typiska arter är gynnsam.

En arts bevarandestatus anses gynnsam när:

1. Uppgifter om den berörda artens populationsutveckling visar att arten på lång sikt kommer att förbli en livskraftig del av sin livsmiljö.
2. Artens naturliga eller hävdbejingade utbredningsområde varken minskar eller sannolikt kommer att minska inom en överskådlig framtid.
3. Det finns och sannolikt kommer att fortsätta att finnas en tillräckligt stor livsmiljö för att artens populationer ska bibehållas på lång sikt.

3.1. Prioriterade bevarandevärden

Sulitelma har pekats ut som Natura 2000-område på grund av sina vidsträckta ytor av sammanhängande vildmark, sin mosaik av sjöar, högfjäll, stora glaciärer, jokkar, sin rikedom av geomorfologiska strukturer. Allt detta har bidragit till Sulitelmas stora artrikedom och mångfald av alpina naturtyper.

Området har även påverkats och formats av ett hållbart renbete under århundranden. Naturtyperna har därför en lång kontinuitet och hyser rika naturmiljöer med viktiga strukturer som utgör en livsförutsättning för många specialiserade och känsliga arter. Den mänskliga påverkan har varit låg och området utgör en bevarad rest av det naturliga landskapet. Syftet med området är därför att bevara det värdefulla sammanhängande naturlandskapet med sin opåverkade karaktär, hydrologiska dynamik och rika biologiska mångfald. Sjöar, stora och små vattendrag, fjäll, skogar och alla andra ingående ekosystem ska ges förutsättningar att utvecklas naturligt utan negativ mänsklig påverkan. Även de utpekade arterna otandad grynsnäcka, blockhavsdraba, lappvallmo, fjällviva och lappranunkel ska ha goda livsförutsättningar inom området.

3.2. Prioriterade åtgärder

Spridning av främmande arter måste förhindras och eventuella förekomster övervakas eller utrotas. I övrigt ska naturtyperna fortsätta utvecklas fritt och prioriterade åtgärder saknas.

4. Beskrivning av området

Sulitelma utgörs av ett alpint högfjällsområde på upp till 1869 meter över havet. Området består av vildmark i våglöst land, opåverkat av exploatering. Här finns stora sjöar och mäktiga högfjäll som dominerar landskapsbilden i norr och söder. Dessa åtskiljs av ett förhållandevis lågt terrängavsnitt runt Piteälvens källsjöar, Bieskehávrrre (Pieskehaure) och Mavasjaure. Hela området är präglad av det kala berget och utmärks av stor blockriktighet. Landets största glaciärer, Sálajieгна och Stuorrajieгна ligger inom Sulitelma-massivet. Terrängformerna präglas av glaciärernas verksamhet vilket visas av markanta änd- och sidmoräner och låga mycket utvecklade moränsträngar sk. flutings. Sálajieгна har områdets största glaciärport. Genom den rinner Lájrrojåhkå som mynnar ut i den stora fjällsjön Bieskehávrrre. Sulitelma uppvisar en rikedom av geomorfologiska objekt. Här finns Sveriges största aktiva sandur. Längs Lájrrojåhkå lopp finns aktiva sluttningsprocesser och välformade slukåssystem. I området finns även isälvsavlagringar, issjöar, raviner och i sjön Ikkesjávrres övre del finns en vackert utformad U-dal.

Avrinning från glaciärer och nederbörd rinner genom vida fjälldalar och når så småningom Bieskehávrrre (Pieskehaure) som brukar betecknas som Piteälvens källsjö. Den 59 km² stora sjön har sitt utlopp i sydost som leder vatten ner till Miehkaksjöarna (Alep Miehkak och Lulep Miehkak). Regleringen av Bieskehávrrre antas utgående från regleringsamplituden ha en betydande påverkan på sjöns botten- och strandmiljöer, då dessa bedöms präglas snarare av vattenregleringen än av naturliga vattenfluktuationer. Regleringsamplituden har genom domar 1940 och 1952 fastställts till 1,75 meter (mellan 576,33 och 578,08 meter över havet i höjdsystemet RH70).⁴

Områdets vegetation är i huvudsak alpin. Här finns hedbjörskogar, ängsbjörskogar, rishedar, och artrika lågörtsängar som på högre höjder övergår i gräshedar, men även rena högörtsängar påträffas. Området är kalkrikt och botaniskt sett ett av de artrikaste i fjällvärlden, med bland annat brandsspira, lappkattfot, fjällklocka, fjällblåra, dvärgyxne, rödnörel, smaldraba och gulldraba. Andra intressanta växtarter är staggstarr, fjällarnika, dvärgdraba, raggdraba, tuvnarv, skrednarv, brokstarr, nordlåsbräken och alpstenbräken. Området hyser även en rad rödlistade mossor.

Faunan i området är representativ för fjällvärlden. Den norra delen av området har en relativt rik sjöfågelfauna. Ett stort antal sjöar i Sulitelma har tidigare varit fisktomma. Genom utplanteringar av fisk är det tyvärr kanske bara ett fåtal av dessa som fortfarande saknar fiskpopulationer. Fisktomma sjöar utgör unika livsmiljöer för bland annat stora och långsamsimmande kräddjur och vissa insektsarter, som slås ut i närvaro av fisk. Dessa evertetrater ger goda förutsättningar för en fågelfauna som främst livnär sig på dessa djur t.ex. alfågel

⁴ Dom 1940-11-09, 1952-05-31.

och smalnäbbad simsnäppa, men även andra änder och vadare. Sulitelmaområdet är även känt som klassiska fjällgåsmarker bl. a. Lájrrøjåhkås delta vid norra Bieskehávrrre (Pieskehaure) är ett välkänt område där fjällgäss tidigare höll till, medan arten fortfarande var livskraftig. Södra delen av området har rikligt med registrerade fornlämningar (ca 65 st) så som kåtatomter, härdar, boplatser, gravar och offerplatser.

5. Bevarandemål

Bevarandemålet beskriver det tillstånd som ska råda när naturtypen/arten har uppnått gynnsamt bevarandetillstånd och genom detta också på bästa sätt fyller sin funktion i Natura 2000-nätverket. Bevarandemålen är tänkta att fungera som en vägledning vid till exempel skötselplanering och uppföljning men utgör också viktiga underlag vid tillståndsprövning. De angivna arealerna får avvika från bevarandemålen om det är till följd av naturliga förändringar. För en beskrivning av arterna och naturtyperna, se Bilaga 3.

I Bilaga 2 finns fördjupade beskrivningar av de bevarandemål som kan påverkas av vattenkraften i Piteälven. Beskrivningarna är upprättade med anledning av den nationella planen för moderna miljövillkor för vattenkraften (M2019/01769).

5.1. Otandad grynsnäcka 1015

Områdets population av otandad grynsnäcka ska vara livskraftig och inte minska i utbredning. De miljöer som utgör artens livsmiljö ska förbli intakta och ha en välbevarad och naturlig hydrologi och hydrokemi.

5.2. Blockdraba 1956

Områdets alla bestånd av blockdraba ska vara stabila och livskraftiga. Artens livsmiljö ska inte minska eller försämrast.

5.3. Lappvallmo 1965

Områdets alla bestånd av lappvallmo ska vara stabila och livskraftiga och dess livsmiljö ska förbli intakt vad gäller kvaliteter och utbredning. Nödvändiga störningsprocesser som ras och renbete ska fortgå.

5.4. Fjällviva 1969

Områdets alla bestånd av fjällviva ska vara stabila och livskraftiga. Artens livsmiljö ska inte minska eller försämrast och ska bl.a. hysa en intakt hydrologi.

5.5. Lappranunkel 1972

Växten ska ha en stabil och livskraftig population inom området. Dess livsmiljö ska inte minska och ska hysa ett intakt trädskikt och en naturlig hydrologi med rörligt markvatten eller översilning.

Typiska arter

De typiska arterna är arter som valts ut eftersom de är knutna till viktiga strukturer eller funktioner i naturtypen eller själv utgör ett värde. De är ofta känsliga och reagerar då snabbt på negativ förändring. Detta gör att de är positiva indikatorer för naturtypen och deras förekomst utgör därmed en bedömningsgrund för naturtypens bevarandetilstånd. En generell förutsättning för gynnsamt bevarandetilstånd är att ingen påtaglig minskning ska ske av populationerna av de typiska arterna i naturtypen.

5.6. Alpina vattendrag 3220

Naturtypen ska fortsätta att ha en areal på 202 ha. Den ska utgöras av ett naturligt vattendrag som hyser en variation av strömhastigheter, bottensubstrat, vegetationer och strandstrukturer. Omgivande våtmarker ska vara intakta i sådan utsträckning att de utgör en fungerande naturlig buffertzon. Hinder ska inte finnas för fiskvandring upp och ner i fåran samt för en naturlig vattenfluktuation. Vattnets hydrokemi ska inte vara försämrad pga. negativ mänsklig påverkan och naturtypen ska ha minst motsvarande god kemisk och hög ekologisk status enligt vattenförvaltningens bedömningsgrunder. Främmande arter eller fiskstammar ska inte inverka negativt på artsammansättningen eller variationen av arter genom t.ex. ändrade konkurrensförhållanden eller smittspridning. Naturtypen ska hysa typiska arter av kärlväxter och/eller fiskar. Fiske ska bedrivas på ett sätt som inte hindrar att dessa kan upprätthålla gynnsam bevarandestatus.

5.7. Alpina rishedar 4060

Naturtypen ska ha en fortsatt areal på minst 10 981 ha och utgöras av en intakt naturlig fjällhed. Ett extensivt renbete ska bidra till att forma växtsamhället. Slitage från mänsklig aktivitet, t.ex. friluftsliv och terrängkörning, ska vara försumbar. Naturtypen ska hysa en naturlig hydrologi och ett tydligt inslag av typiska arter.

5.8. Alpina videbuskmarker 4080

Naturtypen ska ha en fortsatt areal på minst 148 ha och utgöras av intakt naturlig videbuskmark. Ett extensivt renbete ska bidra till att forma växtsamhället. Slitage från mänsklig aktivitet, t.ex. friluftsliv och terrängkörning, ska vara försumbar. Naturtypen ska hysa en naturlig hydrologi och ett inslag av typiska arter av kärlväxter eller fåglar.

5.9. Alpina silikatgräsmarker 6150

Naturtypen ska ha en fortsatt areal på minst 10 014 ha och ska utgöras av mark ovan trädgränsen som domineras av gräs, halvgräs och örter. Ett extensivt renbete ska bidra till att forma växtsamhället. Naturtypen ska ha naturliga hydrologiska förhållanden medan slitage från mänsklig aktivitet, t.ex. friluftsliv

och terrängkörning, ska vara försumbar. Det ska även finnas en tydlig förekomst av för naturtypen typiska arter av kärlväxter och/eller mossor.

5.10. Alpina kalkgräsmarker 6170

Naturtypen ska ha en fortsatt areal på minst 8772 ha och ska utgöras av mark ovan trädgränsen som domineras av gräs, halvgräs och örter. Ett extensivt renbete ska bidra till att forma växtsamhället. Naturtypen ska ha naturliga hydrologiska förhållanden medan slitage från mänsklig aktivitet, t.ex. friluftsliv och terrängkörning, ska vara försumbar. Det ska finnas en artrik kalkgynnad flora och en tydlig förekomst av för naturtypen typiska arter.

5.11. Högörtängar 6430

Naturtypen ska ha en fortsatt areal på minst 209 ha. Ängen ska ha naturlig markhydrologi och den störning som skapat naturtypen ska även fortsatt upprätthållas. Ängen ska domineras av högörtsvegetation, hysa ett tydligt inslag av typiska arter och inte ha någon förekomst av invasiva växtarter.

5.12. Svämängar 6450

Naturtypen ska fortsätta att ha en areal på minst 270 ha. Den ska ha en naturlig markhydrologi och ska präglas av årligt återkommande översvämningar. Ängens flora ska vara hävdpräglad samt ha en naturlig artsammansättning. Den hävd eller störning som krävs för att hålla ängen öppen ska även fortsatt upprätthållas. Den ska hysa för naturtypen typiska arter av kärlväxter.

5.13. Öppna mossar och kärr 7140

Naturtypen ska ha en fortsatt areal på minst 254 ha. Den ska utgöras av en öppen torvbildande våtmark med intakta hydrologiska förhållanden och en opåverkad hydrokemi. Omgivande skog ska vara intakt i sådan utsträckning att den utgör en fungerande naturlig buffertzonsom t.ex. förhindrar läckage av näring och sediment. Inga körskador eller diken med avvattande effekt ska finnas. Den ska hysa för naturtypen typiska arter av kärlväxter och mossor.

5.14. Rikkärr 7230

Naturtypen ska fortsätta att ha en areal på minst 227 ha. Den ska ha intakta hydrologiska förhållanden och en opåverkad hydrokemi. Detta inkluderar bl.a. en hög grundvattennivå, avsaknad av körskador eller diken med avvattande effekt, ingen påverkan av gödande ämnen samt att den karaktäriseras av ett naturligt högt pH till följd av en stadig tillgång till basatjonrikt vatten. Kärrret ska domineras av typiska arter av kärlväxter och/eller mossor. Omgivande skog ska vara intakt i sådan utsträckning att den utgör en fungerande naturlig buffertzonsom t.ex. förhindrar läckage av näring och sediment.

5.15. Alpina översilningskärr 7240

Naturtypen ska fortsätta att ha en areal på minst 15 ha och ska utgöras av kärr eller annan fuktig mark i fjällen. Den ska karaktäriseras av uppfrysningsfenomen från permafrost eller långvarig tjäle. Det lågvuxna fältskiktet ska därför ha tydliga inslag av bar mineraljord till följd av detta samt andra naturliga störningar exempelvis vindblottor, djurtramp eller hydrologiska processer. Naturtypen ska ha naturliga hydrologiska förhållanden och

opåverkad hydrokemi samt inte lida negativ påverkan från körskador eller annat slitage. Det ska även finnas en tydlig förekomst av för naturtypen typiska arter av kärlväxter och/eller mossor.

5.16. Silikatrasmarker 8110

Naturtypen ska fortsätta att ha en areal på minst 102 ha. Förutsättningar för naturtypens karaktäristiska och typiska arter av kärlväxter och lavar ska finnas genom avsaknad av ett sammanhängande permanent vegetationstäck. Detta ska upprätthållas på naturlig väg genom processer som snöskred, jord- och stenras. Naturtypen ska ha en intakt naturlig hydrologi och inte utsättas för negativ mänsklig påverkan.

5.17. Kalkrasmarker 8120

Naturtypen ska fortsätta att ha en areal på minst 62 ha. Förutsättningar för naturtypens karaktäristiska och typiska arter av kärlväxter och lavar ska finnas genom avsaknad av ett sammanhängande permanent vegetationstäck. Detta ska upprätthållas på naturlig väg genom processer som snöskred, jord- och stenras. Naturtypen ska ha en intakt naturlig hydrologi och inte utsättas för negativ mänsklig påverkan.

5.18. Kalkbranter 8210

Naturtypen ska fortsätta att ha en areal på minst 1319 ha och ska utgöras av basiska klippor med naturlig artsammansättning. Slitage till följd av mänsklig aktivitet ska vara försumbar. Den ska omges av en intakt naturmiljö till den grad att det upprätthålls en naturlig hydrologi och mikroklimat. Den ska hysa för naturtypen typiska arter av kärlväxter och lavar.

5.19. Silikatbranter 8220

Naturtypen ska fortsätta att ha en areal på minst 429 ha och ska utgöras av silikatrika klippor med naturlig artsammansättning. Slitage till följd av mänsklig aktivitet ska vara försumbar. Den ska omges av en intakt naturmiljö till den grad att det upprätthålls en naturlig hydrologi och mikroklimat. Den ska hysa för naturtypen typiska arter av kärlväxter, mossor och lavar.

5.20. Glaciärer 8340

Glaciären ska inte smälta av snabbare än den ackumulerar nya snö- och ismassor och ska därmed ha en fortsatt areal på minst 2211,4 ha.

5.21. Fjällbjörkskog 9040

Naturtypen ska fortsätta att ha en areal på minst 3435 ha. Den ska ha en naturlig struktur och vara präglad av naturlig succession och störning, alternativt naturvårdande insatser. Skogen ska ha en naturlig trädslagsblandning, bestående av minst 50% fjällbjörk, med en stor åldersspridning, från plantor till mycket gamla träd, och ha en förekomst av stående och liggande död ved. Utländska trädslag eller andra främmande arter som kan utgöra ett hot mot naturmiljön ska inte förekomma. Områdets hydrologi ska vara intakt och inga diken med avvattande effekt ska finnas. Det ska även förekomma för naturtypen typiska arter av kärlväxter, fåglar och/eller lavar.

6. Hotbild, bevarande och tillstånd

6.1. Hotbild

Nedan beskrivs ett antal potentiella hot mot Natura 2000-områdets värden. Hoten som redovisas är exempel på verksamheter och aktiviteter som bedöms kunna åstadkomma en negativ påverkan på de utpekade naturtyperna och arterna. Texten syftar till att vara vägledande vid prövning och förvaltning. Den ska dock inte ses som komplett utan även andra hotbilder än de som beskrivs här kan bli aktuella och varje enskilt områdes förutsättningar och värden ska alltid beaktas. De faktorer som är av global karaktär, till exempel klimatförändringar och luftföroreningar kan inte lösas genom områdets skötsel utan måste lösas i den politiska debatten. Effekterna från dessa storskaliga och ofta mera diffusa faktorer bör likväl följas upp inom ramen för nationell uppföljning och övervakning. I bevarandeplanen ligger tyngdpunkten därmed främst på kända, potentiella och lokala hot, om det inte är av betydelse för förvaltningen. Om något sker inom eller utanför Natura 2000-området är inte avgörande för prövningen, utan så länge negativa effekter riskerar att uppstå för de utpekade värdena så bedöms det som ett hot. Särskilt vad gäller vatten så ska hänsyn alltid tas till det faktum att lokal påverkan i ett hydrologiskt system kan få negativa konsekvenser över stora arealer både uppströms och nedströms och i flera eller alla systemets ingående beståndsdelar, t.ex. sjöar, vattendrag, grundvatten och våtmarker.

- Förändrad störning, t.ex. minskat tramp från ren, skulle kunna leda till att rasmarker och markblottor växer igen vilket skulle missgynna lappvallmon starkt. Ett för högt eller för lågt renbetetryck kan även sannolikt inverka negativt på fjällvivan.
- Inplantering av fisk eller signalkräftor kan hota vattenmiljöernas naturliga artsammansättning. Även andra främmande arter kan utgöra ett hot om de förekommer i skadlig omfattning.
- Brytning av mineral inom eller i anslutning till området kan orsaka stor skada på samtliga naturtyper, med konsekvenser som t.ex. förlust av naturtyper, sänkt grundvattennivå och utsläpp av slam och skadliga ämnen i markerna och vattenmiljöer. Detta gäller både etablering och pågående verksamhet. Även föregående prospektering kan innebära ett negativt ingrepp i naturmiljön.
- Brytning av torv inom eller i anslutning till området kan utgöra ett hot mot områdets naturliga struktur, dynamik och hydrologi.
- Dikning eller andra åtgärder med avvattande effekt skulle riskera att skada naturtypernas tillstånd och biologiska mångfald genom bl.a. sänkt grundvattennivå. Avvattningen riskerar även att frigöra och transportera ut skadliga ämnen samt grumlande partiklar i angränsande vattenmiljö, vilket kan utgöra ett hot även för lappranunkeln och den otandade grynsnäckan.
- Terrängkörning på barmark kan orsaka mekanisk skada på markskiktet. Detta gäller i synnerhet våtmarker vilka har ett markskikt som är känsligt och där det även kan skapas en avvattande effekt.
- Fysisk påverkan på vattenmiljön eller dess omgivning kan göra skada genom påverkan på dess strukturer, naturtillstånd och vattenföring.

Grävning, omledning, dämning, reglering, rätning, schaktning, körning på bottnar, anläggning av diken är exempel på sådana åtgärder och de kan leda till skadade bottnar, grumling, utsläpp av gödande eller på annat vis skadliga ämnen samt skapa vandringshinder eller onaturliga vattenflöden.

- Alla typer av åtgärder som leder till utsläpp i vatten är ett potentiellt hot. Detta gäller partiklar som kan orsaka grumling eller färgning av vattnet eller igenslamning av bottnar. Det gäller även all antropogen tillförsel av tungmetaller, bekämpningsmedel, näringsbelastande ämnen eller andra typer av föroreningar och miljöfarliga ämnen.
- Ett ohållbart fiske, dvs där uttaget är större än återväxten, kan skada populationerna av typiska arter samt rubba artsammansättningen i sjön/vattendraget.
- Alla andra typer av exploatering t.ex. nybyggnation eller utbyggnad av anläggningar, infrastruktur, grävarbeten, förändring av geomorfologiska strukturer och liknande utgör alla ett väsentligt ingrepp i naturmiljön och kan hota viktiga värden.

6.2. Bevarandeåtgärder

Bevarandeåtgärderna i området ska leda till att de uppsatta bevarandemålen uppfylls över tiden. Det innebär att området måste ha ett tillfredställande skydd mot bland annat exploatering, samt att de skötselkrävande naturtyperna och arterna får den skötsel som krävs för att de ska nå eller upprätthålla ett gynnsamt bevarandetillstånd.

6.2.1. Områdets skydd

De norra delarna av området ingår i Naturvårdsverkets nationalparksplan men det vore önskvärt att hela området skyddas som naturreservat.

Området är även riksintresse för Obrutet fjäll och Naturvård.

6.2.2. Åtgärdsbehov och åtgärdsarbete

Området ska genom intern dynamik och andra naturliga processer fortsätta att utvecklas fritt. Åtgärder som ökar förutsättningarna för att uppnå bevarandemålen för området kan bli aktuella i framtiden efter särskild utredning.

Inom Sulitelma finns 17 vattenförekomster. Alla sjöförekomster är klassade som naturliga vatten. Sju av dessa har hög ekologisk status vilket enligt försämringsförbudet inte får försämrast. En av sjöförekomsterna har måttlig ekologisk status men ska nå God ekologisk status till 2033. Även alla vattendragsförekomster inom området är naturliga vatten och alla har hög ekologisk status vilket inte heller får försämrast.

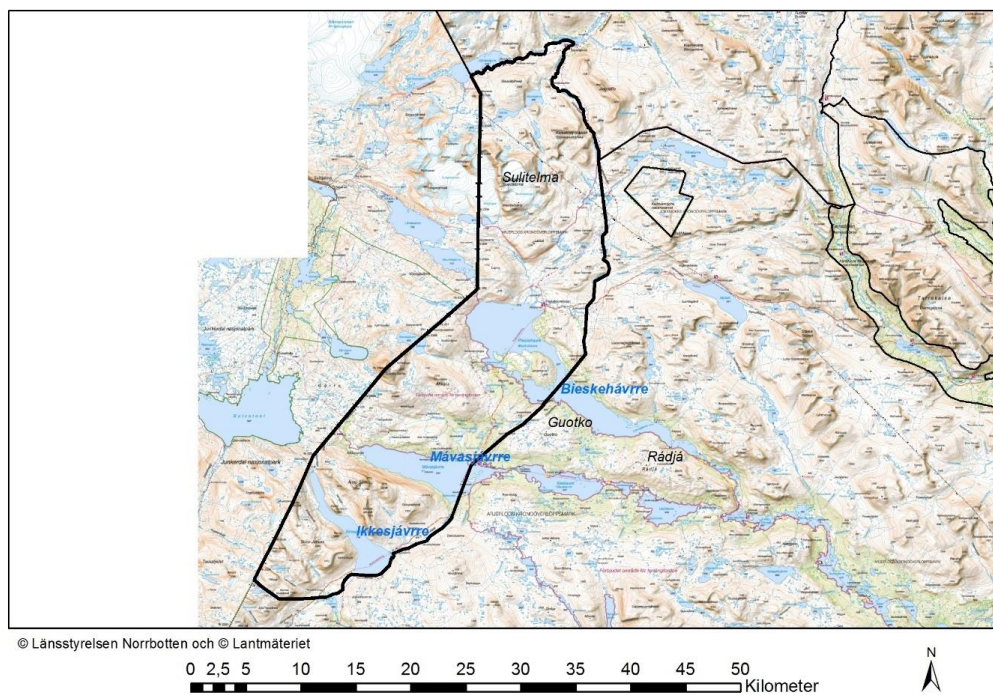
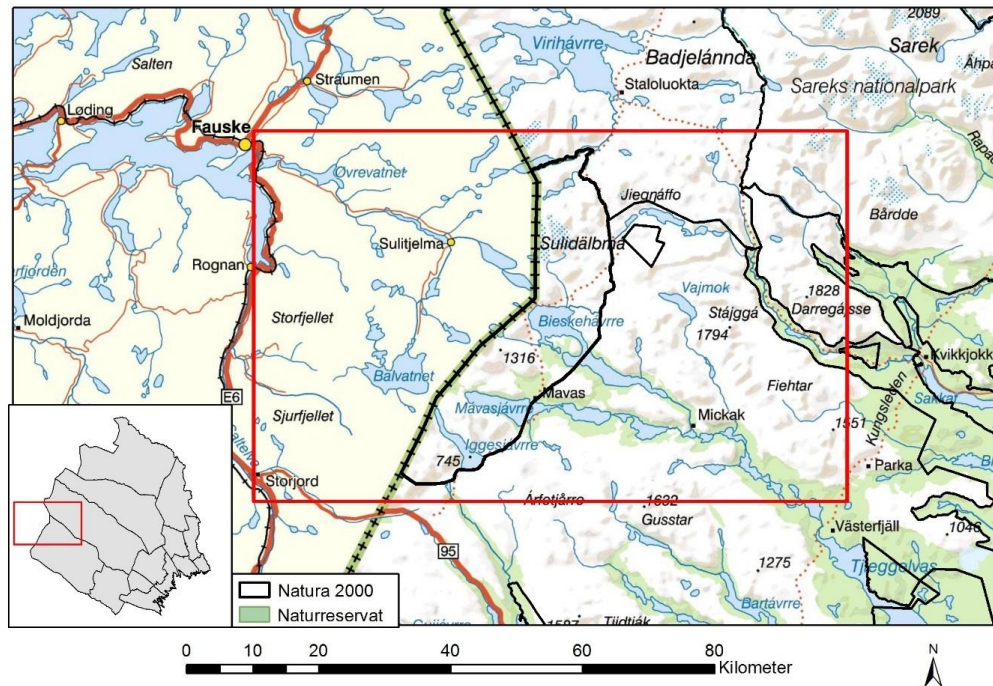
Detaljerad information om vilka åtgärdsbehov som finns för områdets vattenmiljöer kan hämtas från VISS (Vatteninformation Sverige) hemsida.⁵

⁵ <https://viss.lansstyrelsen.se/> (hämtad 2024-01-24).

6.3. Bevarandetillstånd

Detta oexploaterade område har utsatts för liten mänsklig påverkan och hyser höga naturvärden. Därför bedöms de utpekade naturtyperna och arterna ha ett bevarandetillstånd inom området som i dagsläget är gynnsamt.

Bilaga 1 – Översiktskarta

Bilaga 2 – Fördjupade beskrivningar av bevarandemål

Denna bilaga innehåller fördjupade beskrivningar av relevanta bevarandemål för de utpekade naturtyper som skulle kunna påverkas av det nedströms belägna vattenkraftverket i Sikfors och de uppströms belägna regleringsmagasinen. Urvalet har bland annat skett med stöd av rapporten Sötvattenanknutna Natura 2000-värdens känslighet för hydromorfologisk påverkan i vattendrag.⁶ I fördjupningarna redovisas bedömningar av hur kraftverksanläggningarna påverkar möjligheterna att uppnå respektive mål.

Bilagan är upprättad på uppdrag av regeringen med anledning av den nationella planen för moderna miljövillkor för vattenkraften (M2019/01769).

Naturtyper	Bevarandemål	Fördjupad beskrivning
Alpina vattendrag 3220, Högörtängar 6430, Svämängar 6450		Naturtyperna Alpina vattendrag 3220, Högörtängar 6430, och Svämängar 6450 är de i området utpekade naturtyper som enligt Havs och vattenmyndighetens vägledning⁶ kan påverkas negativt av reglering och fragmentering av vattenmiljöer. Inom Sulitelma bedöms dock ingen av dessa naturtyper påverkas av de verksamheter som nu prövas i och med den nationella planen för moderna miljövillkor för vattenkraften. Länsstyrelsen vill dock påpeka att även om sjön Bieskehåvrre (Pieskehaure) inte är klassificerad som Natura 2000-naturtyp, bedöms regleringen av densamma ha en negativ påverkan på dess botten och strandmiljöer.

⁶ Von Wachenfeldt, Eddie och Bjelke, Ulf. 2017. Sötvattenanknutna Natura 2000-värdens känslighet för hydromorfologisk påverkan i vattendrag. Rapport 2017:15. Havs- och Vattenmyndigheten.

Bilaga 3 – Naturtyper och arter

Enligt Naturvårdsverkets vägledning för svenska naturtyper och arter.

6.4. 3160 – Myrsjöar

Beskrivning

Naturliga sjöar och småvatten med relativt näringsfattigt vatten brunfärgat av torv eller humusämnen och ett naturligt lågt pH. Vegetationen är gles och ofta bestående av flytbladsväxter och akvatiska mossor. Stränderna är i huvudsak organogena med myrvegetation, gles starr och flytande vitmossebestånd som i regel bildar gungflyn. Sjöhabitatet omfattar stranden upp till medelhögvattenlinjen.

Myrsjöar är normalt relativt små (ofta <10 ha, sällan > 50 ha) och förekommer i hela landet, framför allt på organogena och näringsfattiga jordar i myrrika områden samt i skogslandskapet.

Myrsjöarna är naturligt lågproduktiva (fosforhalt <25µg/l). Vattnet är påverkat av humussyror, naturligt surt (ofta pH <6,2) och brunfärgat (ofta >100 mg Pt/l). Sjöar med lång omsättningstid som har klarare vatten/ lägre färgtal, men upprätthåller karaktärsarter, strukturer och funktioner ingår i naturtypen. Myrsjöar som är påverkade av försurning och ökad humusbelastning ingår i naturtypen eftersom sjöns karaktär ofta består.

Sjöar som sedan länge varit sänkta eller dämnda och upprätthåller vattenståndsfluktuationer med naturlig säsongsvariation ingår i naturtypen. Däremot bör sjöar som regelbundet regleras inte ingå i typen eftersom den karaktäristiska gungflyvegetationen påverkas negativt av onaturliga vattenståndsförändringar.

Sjöar på kalfjället utgör sällan naturtyp eftersom det tunna torvlagret inte ger förutsättningar för den karaktäristiska vegetationen eller vattenkvaliteten.

Inom ramen för naturtypen förekommer olika vattenkemiska förhållanden. Naturliga nivåer för några karaktärsgivande parametrar är pH <6,2, vattenfärg > 100 mg Pt eller abs f 400/5 >0,2 och totalfosfor < 25 µg/l.

I norra Sverige kan sjöar med lägre färgtal upprätthålla naturtypens karaktärsarter, strukturer och funktioner och därmed ingå i naturtypen. Lägre färgtal i norr kan vara en effekt av lägre mineralisering och humusläckage på grund av kallare klimat och kortare vegetationsperiod. Sjöar, vars omgivande våtmark/gungfly är starkt påverkad av dikning utgör normalt ej naturtyp eftersom strukturer och funktioner då är skadade.

Förutsättningar för bevarande

Många av de dystrofa sjöarnas karaktäristiska och typiska arter är beroende av strandskogen och våtmarkerna som livsmiljö, därför är intakta strandvåtmarker och strandskog viktiga förutsättningar för gynnsamt bevarandetillstånd.

En opåverkad hydrologi gynnar den karakteristiska våtmarksvegetationen i strandlinjen. Oreglerade förhållanden skall upprätthållas och negativ påverkan från eventuella tidigare regleringar, rensningar eller dikningar minimeras. Många sjöar som sedan tidigare är sänkta eller reglerade kan dock upprätthålla hydrologiska förutsättningar för naturtypen.

Vattenkvaliteten ska vara tillräckligt god och den antropogena belastningen av närsalter, miljögifter och grumlande ämnen begränsas. Förutsättningarna för gynnsamt bevarandetillstånd är att god eller hög ekologisk status enligt vattenförvaltningen uppnås eller bibehålls.

Gynnsamt bevarandetillstånd förutsätter att de typiska arterna inte minskar påtagligt i området respektive på biogeografisk nivå eftersom typiska arter indikerar att naturtypen upprätthåller viss kvalitet och viktiga ekologiska funktioner. Främmande arter eller fiskstammar ska ej inverka negativt på artsammansättningen eller variationen av arter genom ändrade konkurrensförhållanden eller smittspridning.

På biogeografisk nivå är konnektivitet inom vattensystemet en förutsättning för gynnsamt bevarandetillstånd.

6.5. 6450 – Svämängar

Beskrivning

Svämängar förekommer från Dalälven och norrut längs större vattendrag som årligen fryser och har en utpräglad vårflood. Naturtypen har använts eller används fortfarande som slåtterängar och beroende på trakt och lokala traditioner har den traditionellt haft olika namn, till exempel raningar, älvängar eller våtängar. Karaktäristiskt för naturtypen är årligen återkommande översvämningar i samband med vårflooden varvid näringsrikt sediment avsätts. Denna gödningseffekt möjliggör årlig slåtter, något som var viktigt i det gamla jordbrukssamhället där brist på vinterfoder till djuren ofta var ett problem. Det traditionella bruket av svämängar har till stor del upphört och majoriteten av ängarna håller numera på att växa igen. Naturtypen har ofta en relativt trivial flora som domineras av högvuxna gräs och starrarter och örter såsom kabbeleka och kråklöver. Svämängar är viktiga för vadarfåglar som till exempel enkelbeckasin, storspov och grönbena. Även groddjur och många insekter, till exempel trollsländor, gynnas av naturtypen.

6.6. 7140 - Öppna mossar och kärr

Beskrivning

Habitatet är heterogent och omfattar ombrotrofa och minerotrofa, fattiga till intermediära, öppna eller mycket glest trädbevuxna myrar. De myrtyper eller myrelement som kan inkluderas är plana eller svagt välvda mossar och tillhörande laggkärr, nordlig mosse, plana (topogena) kärr, sluttande (soligena; lutning >3%) kärr - i synnerhet backkärr (lutning >8%) - samt torvbildande mader (sumpkärr). Torvtäcket är normalt minst 30 cm djupt, men kan vara tunnare i unga myrar. Gungflyn, mjukmattegolvet med vanligen mossrik vegetation som p.g.a. luftvävnad i rotsystemet flyter på vatten eller lös gytta,

inkluderas oavsett torvdjup. Morfologiska strukturer i torven är sällsynt och utgörs i så fall av mindre tuvbildningar. Trädskikt bestående av träd högre än tre meter får inte ha mer än 30 % krontäckning.

Två undergrupper kan urskiljas: Svagt välvda mossar samt kärr och gungflyn (kan indelas i fattiga och intermediära för uppföljningen).

Myrens hydrologi och hydrokemi får inte vara starkt generellt påverkad av antropogena ingrepp. Slåtter kan bedrivas. Reversibla, mindre ingrepp som orsakat lokal störning i begränsade delar av myren kan medges.

Förutsättningar för bevarande

För att öppenheten ska kvarstå så förutsätter naturtypen intakta hydrologiska förhållanden och en opåverkad hydrokemi. Detta inkluderar att torv inte oxideras som en följd av antropogena ingrepp utan endast som en eventuell följd av naturliga förändringar. För de limnogen vattmarkerna och maderna inom naturtypen förutsätter det också en naturlig vattenregim i anslutande vattendrag och sjöar.

De hydrologiska och hydrokemiska förhållandena behöver upprätthållas också för att bevara variationen av strukturer/formelement (ex. tuvor, höljor, kärrfönster, slukhål, dråg, gungflyn) och olika vegetationstyper som naturligt finns i naturtypen samt motverka negativa vegetationsförändringar och igenväxning orsakad av dränering eller luftburet nedfall av näring.

Den karakteristiska vegetationen och strukturerna är också en förutsättning för många av de typiska arterna som har sin livsmiljö inom naturtypen. Gynnsamt bevarandetillstånd förutsätter att de typiska arterna inte minskar påtagligt i området respektive på biogeografisk nivå eftersom typiska arter indikerar att naturtypen upprätthåller viss kvalitet och viktiga ekologiska funktioner.

6.7. 8230 – Hällmarkstorräng

Beskrivning

Växtsamhällen med torktåliga arter av kärlväxter, lavar och mossor på silikatrika hällmarksytor. Hällarna är tidvis mycket torra och har ett tunt, fläckvist förekommande jordtäckte som maximalt får täcka 50 % av ytan. Ytorna är främst plana och överskrider inte 30° lutning och består oftast av näringsfattiga graniter och gnejser.

Naturtypen förekommer i huvudsak i områden med någon typ av störning, t.ex. bete. Kärlväxter som fetbladsväxter, styvmorsviol, tjärblomster, bergglim och mandelblom karaktäriserar naturtypen.

De artrikaste och värdefullaste exemplen förekommer i öppna betesmarker, kust- eller åkerlandskap. Naturtypen är särskilt karaktäristisk i kusttrakter och kring Vänern. Periodvis översilning med näringsrikt vatten från gräsmarksytor, fågelspillning m.m. kan ge en artrik och svagt kalkgynnad växtlighet. I de bäst utvecklade typerna påträffas också rikligt med mossor och lavar, t.ex. kopparbryum *Bryum alpinum*, takskruvmossa *Tortula ruralis*, vissa skinn- och

gelélavar *Leptogium* spp. och *Collema* spp. Naturtypen har i gynnsamt bevarandetilstånd krontäckning på mindre än 30 %, men den kan vara högre om t.ex. betet har minskat eller upphört.

Hällmarkstorräng existerar inte i alpin region. Den lågvuxna, glesa vegetation med många små ettåriga växter speglar ett extremt torrt lokalklimat med tunt jordlager.

Viktiga strukturer och funktioner är skötsel (bete), störning (t ex brand, tramp) och ren luft.

6.8. 9010 - Taiga

Beskrivning

Naturtypen förekommer i boreal till boreonemoral zon på torr till blöt och näringsfattig till näringsrik mark och innefattar i typfallet produktiv skogsmark. Enstaka områden finns i kontinental region. Trädskiktets krontäckningsgrad är normalt 30–100 % och utgörs av gran, tall, björk, asp, rönn och sälg. Små inslag av andra inhemska trädslag kan förekomma. Naturtypen innefattar även brandfält och stormfällningar som då kan innebära en lägre krontäckning.

Skogen ska vara, eller i en relativt nära framtid kunna bli naturskog eller likna naturskog med avseende på egenskaper och strukturer. Den kan ha påverkats av t.ex. plockhuggning, bete eller naturlig störning. Skogen ska vara i ett sent eller i ett relativt sent successionsstadium. Det ska finnas gamla träd och död ved och en kontinuitet för de aktuella trädslagen. Om naturliga störningsprocesser eller skötselåtgärder, huvudsakligen brand/naturvårdsbränning, i syfte att imitera sådana har påverkat området kan även områden i yngre successionsstadier ingå om de utgör ett väsentligt värdehöjande komplement. Egenskaper och strukturer som är typiska för naturskog finns normalt även i yngre successionsstadier. Skogens hydrologi ska inte vara under stark generell påverkan från markavvattning. Näringskrävande örter finns endast undantagsvis. Naturtypen hyser vanligtvis en mängd rödlistade arter som gynnas av lång skoglig kontinuitet, gamla träd, död ved eller brandfält och successionsstadier efter brand.

Undergrupper:

- A. granskog
- B. tallskog
- C1. barrblandskog
- C2. blandskog
- D. triviallövskog
- E. kalmarglest beskogad mark med mycket död ved efter störning (ex. brandfält)
- F. naturliga successionsstadier efter störning, (ex. barr-, löv- eller blandbrännor).

